

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนา เขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจุดศูนย์กลาง*

มุขสุดา พูลสวัสดิ์¹ ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์²

(วันที่รับบทความ: 28 พฤษภาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ: 11 ตุลาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 26 ตุลาคม 2563)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
การบริการการท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ และศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขา
หินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจุดศูนย์กลาง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
และสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวอิสระหรือกลุ่มหน่วยงานจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และเจ้าของ
สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริมียอดประกอบพื้นฐาน
ของสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นไปตาม 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านสถานที่
ท่องเที่ยว และด้านกิจกรรม ส่วนองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง และด้าน
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายมีศักยภาพในการ
รองรับนักท่องเที่ยวครบตามองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ 1) สิ่งดึงดูดใจที่เกิดจากสถานที่ หรือเหตุการณ์
2) สิ่งอำนวยความสะดวก และ 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: ท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, พื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย

* บทความวิจัยนี้ได้รับทุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563

¹ อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, E-mail: muksuda@yahoo.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, E-mail: yellowpum@gmail.com

Potential of Agrotourism in Area Linking Targeted by Khao Hin Son Royal Development Study Center, Chachoengsao as the Center Point *

Muksuda Poolsawat¹ Prapaipit Sawatrum²

(Received: May 28, 2020; Revised: October 11, 2020; Accepted: October 26, 2020)

Abstract

This research is a mixed method between the quantitative research and qualitative research. This research to study agrotourism services and resources of Khao Hin Son Royal Development Study Center, and study on the potential of agrotourism in area linking targeted by Khao Hin Son Royal Development Study Center, Chachoengsao as the center point. The data was collected from questionnaires and in-depth interviews with independent tourists, or group of organizations from both public and private organizations, and owners of agrotourism attractions. Statistics for data analysis are frequency, percentage, average, and standard deviation.

The findings revealed that Khao Hin Son Royal Development Study Center has 5 basic elements of tourist attractions, with the highest level of elements such as attractions and activities. Elements are at a high level such as accessibility and amenities. For agro-tourism in the area linking targeted. There are three main components of the concept that includes 1) attraction from a site or event, 2) Amenities, and 3) Access to tourist attractions.

Keywords: Agrotourism, Khao Hin Son Royal Development Study Center, Area Linking Targeted

* Reserarch Aritcle, it had been bunded by National Research council of Thailand and Thailand Science Research and Innovation, 2020

¹ Lecturer, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, E-mail: muksuda@yahoo.com

² Assistant Professor, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, E-mail: yellowpum@gmail.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชม หรือพักผ่อนในบรรยากาศเรือกสวนไร่นาและฟาร์มปศุสัตว์ กำลังได้รับความนิยมไม่ว่าจะเป็นประเทศไทย หรือประเทศอื่น ๆ เนื่องจากคนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยในสังคมเมือง เมื่อมีโอกาสดักพักผ่อน ส่วนใหญ่ต้องการอยู่ท่ามกลางบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากวิถีชีวิตปกติประจำวัน ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับธรรมชาติ การเกษตร และประเพณีเก่าแก่ หรือประเพณีท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวิถีชีวิตชนบทที่ไม่ต้องเร่งรีบเฉกเช่นสังคมเมือง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agritourism) จึงเป็น 1 ตัวเลือกที่สามารถตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้ ประกอบกับเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) “ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 3 ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index : TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ 30” ทั้งนี้ จะเชิงเทรา เป็นจังหวัดหนึ่งในแผนพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยวภาคกลาง คือ “ฟื้นฟูและปรับปรุงการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก จะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรี และตราด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล” โดยมุ่งเน้นปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและภาพลักษณ์ที่ได้มาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มศักยภาพของภาคกลางให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชียที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ (กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559)

จังหวัดจะเชิงเทรา มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตความอยู่เรียบง่ายสนับสนุนการเรียนรู้ธรรมชาติเพื่อการอนุรักษ์ เป็นจังหวัดที่มีการปลูกมะม่วงมากที่สุดของประเทศ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นน่าสนใจมากมาย ที่สำคัญคือเป็นสถานที่ตั้งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ที่เป็นแหล่งรวบรวมการศึกษา ทดลอง วิจัย และการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ดินทรายจัดเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งมีรูปแบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว โดยให้บริการแก่ประชาชนและเกษตรกรที่เข้ามาศึกษาหาความรู้ ณ ที่แห่งเดียวในทุกสาขาวิชาชีพ เสมือน “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2559) นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงกับของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ซึ่งได้น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้การเกษตร การช่วยเหลือด้าน

ฝึกอบรมด้านการเกษตร การให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาที่ดิน จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เหตุนี้คณะนักวิจัยจึงศึกษาองค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยอุปสงค์ (Demand) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการตลาดการท่องเที่ยว และอุปทาน (Supply) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยว ศึกษาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจุดศูนย์กลาง โดยศึกษามุ่งเน้นอุปทานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อทราบถึงการบริการการท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอแนะแนวแก่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความพร้อมต่อการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยผนวกกับความพร้อมด้านกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่แล้ว ร่วมกับการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแบบการจัดนำเที่ยวที่เหมาะสมภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริการการท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจุดศูนย์กลาง

สมมติฐานการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา และพื้นที่การเกษตรที่มีความเชื่อมโยงกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ที่เป็นพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายภายในรัศมีโดยรอบ 50 กิโลเมตร

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานฉะเชิงเทรา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ตัวแทนสภาหอการค้าจังหวัดฉะเชิงเทรา ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่จัดโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกรุงเทพฯ และ จังหวัดชลบุรี 3) ผู้นำชุมชน หรือเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4) นักท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่วิจัย

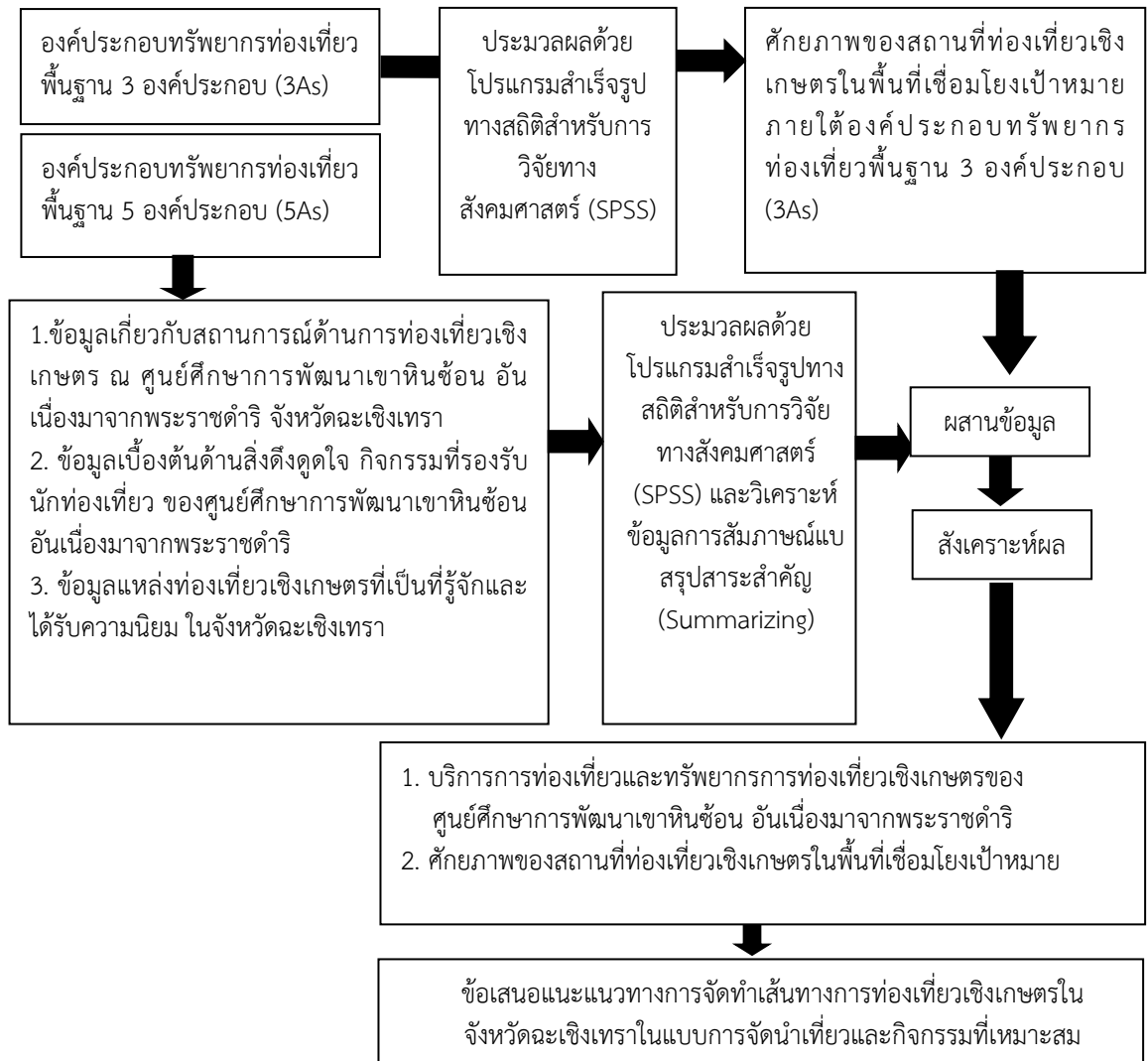
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชม หรืออบรมองค์ความรู้ด้านการเกษตร 2) นักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนหย่อนใจและหาประสบการณ์ความรู้ผ่านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการบริการการท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำไปวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย

ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยในครั้งนี้จะใช้ระยะเวลา 12 เดือน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ หรือ 3As ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และ 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) (Collier & Harraway, 1997) นอกจากนี้ การจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จนั้น ควรพิจารณาองค์ประกอบพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการบริหารจัดการ 5 องค์ประกอบหลัก หรือ 5As ได้แก่ 1) Attractions หมายถึง สิ่งดึงดูดใจ 2) Activity หมายถึง กิจกรรม 3. Accessibility หมายถึง การเข้าถึง 4) Amenities หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) Accommodation หมายถึง ที่พัก (Dickman, 1997)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์ประกอบที่ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 5 เป็นคำถามแบบปลายปิด มีให้เลือกระดับความมีศักยภาพ 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

2. รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสำรวจ เป็นการรวบรวมข้อมูลกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับความนิยมเพื่อประเมินความเหมาะสมบนเส้นทางเชื่อมต่อกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ท่องเที่ยว 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการกับนักท่องเที่ยว เป็นคำถามแบบให้เลือกรับตอบ และคำถามปลายเปิดที่มีให้เลือกระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด 3) ประเมินความเหมาะสมของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เป็นจุดศูนย์กลาง เป็นคำถามแบบปลายปิดมีให้เลือกระดับความเหมาะสม 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

3. รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ-โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นการรวบรวมข้อมูลกับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เป็นจุดศูนย์กลาง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ประวัติการทำงานอย่างย่อ 2) คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เป็นจุดศูนย์กลาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งหมดจากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม จะถูกนำมาถอดความเพื่อวิเคราะห์ใจความสำคัญ และประเด็นสำคัญ

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ จะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย นั่นคือ พื้นที่รอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ภายในรัศมี 50 กิโลเมตร จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เอกสารเกี่ยวกับพื้นที่รอบศูนย์การศึกษาฯ จากศูนย์การศึกษาพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ และหัวหน้าชุมชน เป็นต้น

2. คัดเลือกเบื้องต้น โดยขอคำแนะนำให้ทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ คัดเลือกชุมชนหรือสถานที่เกษตรกรรมที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายภายในรัศมี 50 กิโลเมตรเบื้องต้น จำนวน 7 แห่งที่คาดว่าจะมีศักยภาพในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ 1) บ้านวิน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 2) ชุมชนบ้านหนองสองห้อง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ด และผักปลอดสารพิษบ้านหนองหว้า 3) สวนสิริวิภา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 4) ศูนย์

เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรผสมผสาน (สวนมะนาว) 5) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านปรีอวาว
6) วิชาหกิจชุมชนกลุ่มธารทิพย์ และ 7) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรผสมผสานและการ
เลี้ยงแพะนม

3. ลงพื้นที่สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 7 แห่ง โดยทำการประเมินองค์ประกอบทรัพยากร
ท่องเที่ยวพื้นฐาน 3 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Collier & Harraway (1997)

4. คัดเลือกสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน 4 แห่งจากทั้งหมด 7 แห่ง จากนั้นทำการประเมิน
ศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าวโดยใช้แบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ประเมิน
ศักยภาพภายใต้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแห่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การแปลผลข้อมูล

แบบสอบถาม และแบบสำรวจที่มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดที่ให้เลือกตอบระดับ 5 ระดับ ใช้
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวของ Likert 's Scale (Likert, 1987 อ้างถึงใน พวง
รัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ดังนี้ ระดับความมีศักยภาพ/ความพึงพอใจ/ความเหมาะสมน้อยที่สุด มีค่าคะแนน
= 1, น้อย คะแนน = 2, ปานกลาง คะแนน = 3, มาก คะแนน = 4, มากที่สุด คะแนน = 5

เกณฑ์การให้คะแนนของค่าเฉลี่ยเพื่อแปลผล เป็นการให้ระดับการวัดผลคะแนน 5 ระดับ จากการ
หาความกว้างของอันตรภาคชั้น ซึ่งคณะนักวิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการอธิบายโดยการคำนวณจากสูตร
ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544) สูตรการหาอันตรภาคชั้น = (ค่าสูงสุด - ค่าต่ำสุด) ÷ จำนวนชั้นที่
ต้องการ = $(5 - 1) \div 5 = 0.80$ และนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลการวิจัย โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการอธิบายผลที่
ได้ (ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2539) ดังนี้ ระดับศักยภาพ/ความพึงพอใจ/ความเหมาะสมน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย
= 1.00 - 1.80, น้อย ค่าเฉลี่ย = 1.81 - 2.60, ปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.61 - 3.40, มาก ค่าเฉลี่ย = 3.41 - 4.20
และ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.21 - 5.00

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาการบริการการท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยว ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
เขาหินซ้อนฯ เป็นการศึกษาด้านอุปทาน โดยใช้ส่วนประกอบของสถานที่ท่องเที่ยว 5 องค์ประกอบ
(Five A's of a Destination) ของ Dickman (1997) ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว (Attractions) ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ อยู่ในระดับมาก
ที่สุด ได้แก่ สภาพอากาศบริสุทธิ์ สดชื่นเย็นสบาย สภาพสถานที่ท่องเที่ยวโดยรวมมีการบำรุงรักษาอย่างดี
และมีสถานที่ให้ถ่ายรูปได้อย่างสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.42, 4.36 และ 4.23 ตามลำดับ

2. ด้านกิจกรรม (Activity) ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวได้ดำเนินการเกษตรในรูปแบบการเกษตรแบบยั่งยืน ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ดีจากการมาเยี่ยมชม และได้มีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย 4.34, 4.30 และ 4.24 ตามลำดับ

3. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพดี ปลอดภัย และถนนของสถานที่มีสภาพที่แสดงถึงมีการบำรุงรักษาอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 4.29 และ 4.22 ตามลำดับ

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สภาพอากาศบริสุทธิ์ สดชื่นเย็นสบาย สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวโดยรวมแสดงถึงการบำรุงรักษาอย่างดี และมีสถานที่ให้ถ่ายรูปได้อย่างสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.42, 4.36 และ 4.23 ตามลำดับ

5. ด้านที่พัก (Accommodation) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีบริการห้องพักโดยสามารถรองรับการเข้าพักได้ถึง 231 คน ต่อคืน นอกจากนี้บริเวณใกล้เคียง กับศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ยังมีให้บริการที่พักที่สวยงาม และบรรยากาศดี ได้แก่ หินซ้อนฮิลไซด์ สวอนทองรีสอร์ท ชวนชมตะวันรีสอร์ท

ดังนั้น จะพบว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เหมาะสมกับการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากมีผลคะแนนการประเมินความพร้อมและความพึงพอใจในระดับดีเยี่ยม อีกทั้งมีความเหมาะสมการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทสถานที่ท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism Destination) ด้วย เนื่องจาก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่พยายามหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เกิดผลในทางบวกต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สามารถรองรับได้ทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไป ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม หรือแบบกลุ่มครอบครัว ประกอบกับส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้รับประสบการณ์จากการเดินทางไปเยือนของนักท่องเที่ยวแต่ยังคงรักษาค่านิยม และตลอดจนการดำเนินชีวิตในสังคมของตนที่สืบทอดกันมาไว้ด้วยซึ่งก็คือ การทำเกษตรอินทรีย์ การเกษตรตามภูมิปัญญาโคก หนอง นา รวมทั้งนักท่องเที่ยวก็ได้รับประสบการณ์จากการเดินทางไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวเช่นกัน

ส่วนที่ 2 การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจุดศูนย์กลาง

คณะนักวิจัยได้ขอคำแนะนำให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ได้คัดเลือกชุมชนหรือสถานที่เกษตรกรรมที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายภายในรัศมี 50 กิโลเมตรเบื้องต้นให้ ได้มาจำนวน 7 แห่ง คณะนักวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจเพื่อทำการประเมินองค์ประกอบทรัพยากรท่องเที่ยวพื้นฐาน 3 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Collier & Harraway (1997) ได้ผลประเมินตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินองค์ประกอบทรัพยากรท่องเที่ยวพื้นฐาน 3 องค์ประกอบ หรือ 3As

ลำดับ	ชื่อชุมชน/สถานที่เกษตรกรรม	สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	การเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว (Accessibility)
1	บ้านวิน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	✓	✓	✓
2	ชุมชนบ้านหนองสองห้อง และกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนเห็ด และผักปลอดสารพิษ บ้านหนองหว้า	✗	✗	✓
3	สวนสิริวิภา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	✓	✓	✓
4	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตร ผสมผสาน (สวนมะนาว)	✓	✓	✓
5	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านปรีอวาย	✗	✗	✗
6	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มธารทิพย์	✗	✗	✗
7	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้าน การเกษตรผสมผสานและการเลี้ยงแพะนม	✓	✓	✓

จากการประเมินองค์ประกอบทรัพยากรท่องเที่ยวพื้นฐาน 3 องค์ประกอบ หรือ 3As ตามแนวคิดของ Collier & Harraway (1997) ตามตารางที่ 1 พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายที่เหมาะสม มีจำนวน 4 แห่ง คือ 1) บ้านวิน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 2) สวนสิริวิภา ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรผสมผสาน (สวนมะนาว) และ 4) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรผสมผสานและการเลี้ยงแพะนม จากนั้นได้มีการประเมินซ้ำโดยนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ผลการศึกษา พบว่า

1. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 4 แห่ง พบว่า 1) บุคลากรพร้อมต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมชมอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.43-4.33) 2) บุคลากรพร้อมต่อการให้ความรู้นักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมชมอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.67-4.29) 3) มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและแปรรูปจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมชมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.38-4.08) และ 4) มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้าอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.71-4.25)

2. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 4 แห่ง พบว่า 1) พื้นที่พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมชมอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.38-4.27) และ 2) มีกิจกรรมพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมชมอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.46-4.33)

ดังนั้นจะเห็นว่า พื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง ถือว่ามีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแห่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3 องค์ประกอบ กล่าวคือ 1) บ้านวิน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรผสมผสาน ถือว่าศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ เนื่องจากได้ถ่ายทอดความรู้ และการปฏิบัติงานที่มีภูมิปัญญาหรือเทคนิควิธีการที่น่าสนใจ เช่น การเผ่าถ่านหุงต้ม ถ่านดูดซับกลิ่น และทำน้ำส้มควันไม้ ด้วยการออกแบบเตาเผาผลิตน้ำส้มควันไม้ มีการทำเกษตรอินทรีย์ ด้วยการเอามูลสัตว์ไปผสมดินเตรียมเพาะปลูกเพื่อให้จุลินทรีย์ในธรรมชาติย่อยสลาย หรือเอาซากพืชที่เหลือใช้จากการเพาะปลูกทำปุ๋ยหมักมาเพื่อใช้ในการเพาะปลูก และการทำเกษตรผสมผสานประกอบด้วย นาข้าว พืชไร่ พืชผัก ไม้ผลบ่อเลี้ยงปลา ทำอาหารเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด ทำปุ๋ยไว้ใช้เองโดยการใช้ฟาง หญ้า ซากพืช มูลสัตว์ รวมถึงการนำวัสดุทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) สวนสิริวัฏ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการแปรรูปสมุนไพร ถือว่าเป็นศูนย์การเรียนรู้ พร้อมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางการเกษตร รวมถึงการทำเกษตรอินทรีย์เป็นการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อไม่ให้ดินเสื่อมเสียสมดุล และได้รณรงค์ในโครงการ “โคก หนอง นา โมเดล” ซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำด้วย โคก หนอง นา โมเดล จากศาสตร์พระราชาสู่ โคก หนอง นา โมเดล ซึ่งพัฒนามาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการบูรณาการข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตร 3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรผสมผสาน (สวนมะนาว) เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรผสมผสานแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางการเกษตรแบบโบราณ ที่ทำปุ๋ยใช้เองโดยการใช้ฟาง หญ้า ซากพืช มูลสัตว์ รวมถึงการทำสารไล่แมลงจากพืชและสมุนไพรไว้ใช้เอง 4) ชวลิตวิทย์ ฟาร์ม เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรผสมผสานและการเลี้ยงแพะนม (ศูนย์เรียนรู้บ้านสามพอ) เป็นแหล่งเกษตรชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาในการเลี้ยงแพะนมเชิงอินทรีย์ และมีเทคนิควิธีการเลี้ยงแพะนมให้ได้น้ำนมแพะคุณภาพที่น่าสนใจจนเป็นที่ยอมรับจากคนภายนอก โดยเฉพาะเมื่อนำนํ้านมแพะมาแปรรูปเป็นนมแพะพาสเจอร์ไรส์ กรีกโยเกิร์ต และชีสฝรั่งเศส

อภิปรายผลการวิจัย

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง ถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีการบริการและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ สอดคล้องกับขวัญมงคล ดอนขวา

และจิตตานันท์ ตีกุล (2557) ที่พบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในคุณภาพการบริการคือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นธรรมชาติจะเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมากที่สุด 2) ด้านบุคลากรที่ให้บริการจะต้องสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่ทำให้ความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยวได้คือ บุคลากรจะต้องยอมรับข้อบกพร่องเมื่อเกิดการผิดพลาดในการให้บริการ และต้องยินดีรับฟังคำแนะนำและคำติชมของนักท่องเที่ยว และ 3) ด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวควรมีสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกที่หลากหลาย และมีจำนวนที่เพียงพอ และยังคงคล้องกับ รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร (2558) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน คือ ชุมชนต้องมีความพร้อมในการพัฒนาทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกษตรและวิถีชีวิตท้องถิ่น

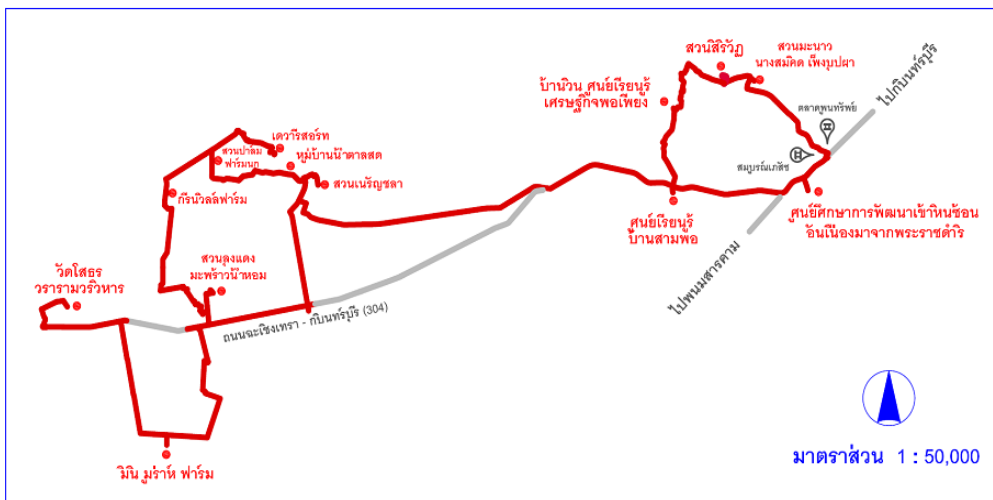
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมที่ถือว่าเป็นรากแก้วของสังคมไทย รวมถึงสถาปัตยกรรมแบบโบราณ สิ่งปลูกสร้างที่สำคัญที่เป็นอนุสรสถานให้ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 รวมถึงมีต้นไม้ทรงปลูกของพระองค์ และต้นไม้ทรงปลูกของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวมถึงสินค้าและผลิตภัณฑ์ของศูนย์ศึกษาพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และชุมชนโดยรอบ ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งด้านคุณภาพและราคา และในส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายประกอบด้วย 1) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรผสมผสาน พืชสวนที่โดดเด่น คือ มะนาวสด น้ำมะนาวผสมน้ำผึ้ง กุ้งพันธุ์มะนาว การขยายพันธุ์มะนาวบนตอส้มโอ 2) สวนสิริวัฏ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ด้านแปรรูปสมุนไพร พืชสวนที่โดดเด่น คือ วอเตอร์เครส ถั่วดาวอินคา และผลิตภัณฑ์การเกษตรประเภทผักและผลไม้ รวมทั้งผลิตภัณฑ์แปรรูป 3) บ้านวิน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรผสมผสาน มีผลิตภัณฑ์แปรรูปที่โดดเด่นคือ ไข่เป็ดดองเค็มในน้ำใบเตยหอม น้ำส้มควันไม้ ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญคือ ผักสดปลอดสารพิษ ไข่เป็ด/ไก่สด มูลไส้เดือน และ 4) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรผสมผสานและการเลี้ยงแพะนม (ชาวลวิทย์ ฟาร์ม) มีผลิตภัณฑ์แปรรูปที่โดดเด่นคือ นมแพะสดพาสเจอร์ไรส์ และชอฟท์ ไวท์ ชีส แบบฝรั่งเศส ดังนั้น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ พื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง เป็นพื้นที่เกษตรกรรมของเกษตรกรต้นแบบในการทำเกษตรอินทรีย์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีจุดเด่นของตัวเองที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวมีความสุข ความประทับใจ พร้อมกับประสบการณ์แปลกใหม่ หรือประสบการณ์ที่สร้างการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับกรุงศรีกูรูเอสเอ็มอี (2563) ที่กล่าวว่า หลักสำคัญอันหนึ่งในการทำธุรกิจท่องเที่ยวและบริการก็คือ ทำอย่างไรให้ลูกค้าทุกเพศทุกวัยทุกภาษาเกิดความพึงพอใจสูงสุด และในเมื่อตลาดมีการแข่งขันกันสูง

จำเป็นจะต้องสร้างจุดเด่นให้แตกต่างเพื่อดึงดูด เพราะลูกค้าแต่ละประเทศก็มีพฤติกรรมที่ต่างกันไป ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องเรียนรู้เพื่อให้สินค้าและบริการที่ทำอยู่สนองความต้องการของลูกค้าได้ตรงจุด และสอดคล้องกับงานบริการวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร (2562) ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมุ่งเน้นและให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความยั่งยืนให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม ตลอดจนวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวจึงแสวงหา “ความจริงแท้” เอกสิทธิ์หรืออัตลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ ต้องการมีส่วนร่วมในการได้ลงมือเพื่อสร้างสรรค์ความยั่งยืน เช่น การร่วมปลูกป่า สร้างฝาย พัฒนาชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

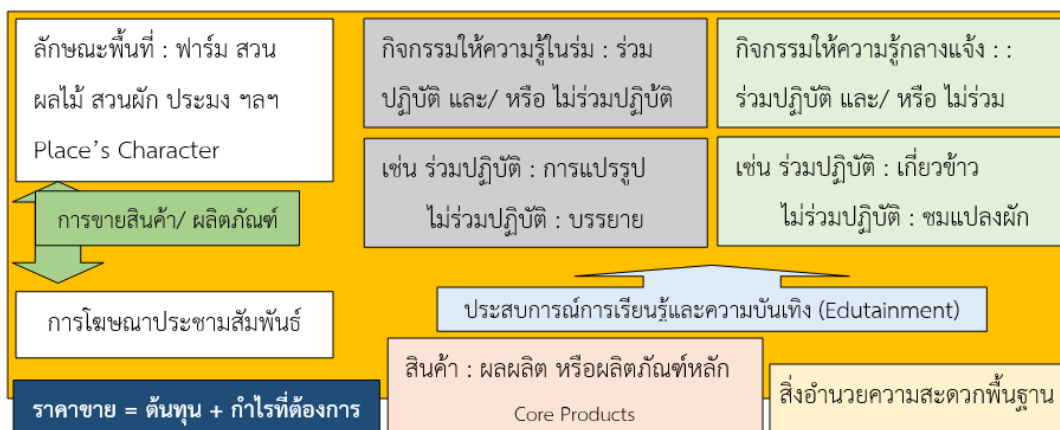
ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หากมีการให้ข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว/ แนะนำรายการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เป็นจุดศูนย์กลาง ร่วมกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย อีก 4 แห่ง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกจังหวัดฉะเชิงเทรา อีกทั้งจะส่งผลดีต่อธุรกิจอื่น ๆ และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม อีกทั้งช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวได้ ก่อให้เกิด “Value Pricing” หรือ ความคุ้มค่าในการได้รับจากการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมาก เมื่อเทียบกับเงินที่นักท่องเที่ยวต้องจ่ายไป และในการให้ข้อมูลนี้ควรมีการนำเสนอสินค้าหรือบริการที่เป็นเอกลักษณ์ และจุดเด่นของตัวเองมาส่งเสริมการตลาดเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เป็นจุดศูนย์กลาง ร่วมกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงเป้าหมาย 4 แห่ง

2. หากพื้นที่เกษตรกรรมใด หรือเกษตรกรที่ต้องการปรับตัวให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ก็ควรเริ่มต้นด้วยการหาจุดขายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่ได้ทั้งความรู้และความบันเทิงก็สามารถใช้แบบจำลองต่อไปนี้เพื่อการเริ่มต้นได้

ภาพที่ 3 ตัวแบบช่วยคิด เพื่อการปรับพื้นที่เกษตรเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Edutainment: Class and Tour	บรรยาย และลงชมพื้นที่	บรรยาย และลงพื้นที่ปฏิบัติ	ฯลฯ
Edutainment: Farm to Table "Slow Food"	เก็บผัก จับปลา ดอกไม้ในสวน ทำอาหาร	ลุยแปลง เก็บไข่ ทำขนม ใส่สูตรรสชาติ	ใบทำชา ดอกทำน้ำ คั้นน้ำผักสด
Edutainment: Indoor Recreation	สนุก/ น่ายาล้างจานสนุกไฟ	ผ้ามัดย้อมสูตรรสชาติ	ฯลฯ
Edutainment: Outdoor Recreation "Slow Life"	บรรยายพร้อมชมโคก หนอง นา โมเดล	บรรยายพร้อมชมสวน	ถ่ายรูปเช็คอิน ปั่น/ เดินเยี่ยมชม นั่งแคร่จิบชา ดื่มกาแฟร้อนน้ำ

ภาพที่ 4 ตัวแบบช่วยคิดกิจกรรมการเรียนรู้และความบันเทิง (Edutainment)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเพื่อติดตามการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อการพัฒนาให้เกิดขึ้นแบบสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร หรือ วิสาหกิจชุมชนการเกษตร หรือ ศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร เป็นต้น หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพียงพอ หรือมีโอกาสที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้

2. การศึกษาเพื่อจัดสร้างเครือข่ายต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร หรือ วิชากิจชุมชนการเกษตร หรือ ศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร เป็นต้น เพื่อยกระดับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ของเกษตรให้มีมาตรฐานและคุณภาพ

3. การศึกษาเกี่ยวกับกระแสนิยมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวปัจจุบัน ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และปัจจัยที่เป็นแรงดึงดูดของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีต่อนักท่องเที่ยวเพื่อการสร้างสรรค์สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมทั้งกิจกรรมให้สอดคล้องรองรับกระแสนิยมของนักท่องเที่ยวปัจจุบัน

4. การศึกษาอุปสงค์ของนักท่องเที่ยว (ความต้องการ) และการจัดอุปทานของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (องค์ประกอบที่สำคัญ) ให้สอดคล้องกับอุปสงค์ โดยให้ความสำคัญกับส่วนประสมการตลาด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). แผนฯ 12 ว่าด้วยภาคและเมืองเรื่องการท่องเที่ยว. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-tat/menu-2016/menu-42016/752-42016-plan12>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). *หลักสถิติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรุงศรีกรุเอสเอ็มอี. (2563). *ท่องเที่ยวและบริการ ธุรกิจทำเงินแม่แรงแข่งขันกันสูง*. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.krungsri.com/bank/th/plearn-plearn/tourism-and-services-businesses.html>
- ขวัญกมล ดอนขวา และจิตตานันท์ ติกุล. (2557). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 8(1). สืบค้น 16 กรกฎาคม 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/sjss/article/download/19947/17404>
- งานบริการวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร. (2562). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน: โอกาสของชุมชนและตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.chumphon2.mju.ac.th/Outreach/?p=617>
- ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2539). *สถิติพื้นฐาน*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางดะ. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 9(1). สืบค้น 16 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.soctech.sut.ac.th/wr/web/journal/zeWjR0bKGxUL.pdf>

- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559) ศูนย์ศึกษา
การพัฒนาขานหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา. สืบค้น 16 กรกฎาคม
2560, จาก <http://www.rdpb.go.th/th/Studycenter/...0%B8%94%E0%B8%B3-v69>
- สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว. (2557). คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงแรมเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านสื่อ ในพระบรมราชูปถัมภ์
กรมการท่องเที่ยว.
- Collier, A., & Harraway, S. (1997). *The New Zealand tourism industry*. (5th ed.). Auckland: Pearson
Education New Zealand.
- Dickman, S. (1997). *Tourism: An Introductory Text*. (3rd ed). Rydalmere, New South Wales: Holder
Education.
